

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

בע"ה

פרשת אברהם והמלאכים

הרב אמנון בזק (amnonbazak@gmail.com)

1. חזקוני בראשית פרק יח פסוק א:

א"ר חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה ובא הקדוש ברוך הוא ושאל בו. וכן משמע, שלא מצינו בשום מקום לשון וירא דלא כתיב בתריה אמירה או דבור והכא לא כתיב, ומפני מה נתראה אם לא לבקרו?

2. רשב"ם בראשית פרק יח:

(א) וירא אליו י"י - היאך? שבאו אליו שלשה אנשים שהיו מלאכים. שבהרבה מקומות כשנראה המלאך קורוהו בלשון שכינה כדכתיב 'כי שמי בקרבו' (שמות כ"ג, כא), שלוחו כמותו. וכן 'וירא אליו מלאך י"י בלבית אש מתוך הסנה' (שמות ג', ב), וכתוב שם 'וירא י"י כי סר לראות' (שם, ד):

(יג) ויאמר י"י - המלאך. גדול שבהם:

(טז) ויקמו משם האנשים - שנים מהם הלכו לסדום כדכתיב 'ויבאו שני המלאכים סדומה' (י"ט, א), וגדול שבהם היה מדבר עם אברהם. וזהו שכתוב בו 'וי"י אמר המכסה אני' (יז), [וכן] 'ואברהם עודנו עומד לפני י"י' (כב). שני פסוקים אלו מדברים [ב]שלישי:

3.

בראשית י"ז	בראשית י"ח
(טו) ויאמר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם שְׂרִי אִשְׁתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שְׂרִי כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ: (טז) וּבִרְכֹתֶיךָ אֶתְּךָ וְגַם נִתְּתִי מִמֶּנָּה לְךָ בֶּן וּבִרְכֹתֶיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מְלָכִי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ: (יז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל פָּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר בְּלִבִּי הִלָּכְנוּ מֵאֵה שָׁנָה וְיֹלֵד וְאִם שָׂרָה הִבֵּת תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד: (יח) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים לֹא יִשְׁמָעֵאל יִחִיהָ לִפְנֶיךָ: (יט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבֶל שָׂרָה אִשְׁתְּךָ יִלְדָּת לְךָ בֶּן וְקִרְאתָ אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לִזְרְעוֹ אַחֲרָיו: (כ) וְלִישְׁמָעֵאל שְׁמַעְתִּיד הִנֵּה בִרְכֹתִי אִתּוֹ וְהַפְרִיתִי אֹתוֹ וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ בְּמֵאד מֵאֵד שְ�נַיִם עֶשְׂרִי נָשִׂאִם יוֹלִיד וּנְתַתִּיו לְגוֹי גָּדוֹל: (כא) וְאֵת בְּרִיתִי אֲקִים אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה בְּשָׁנָה הָאַחֲרִית: (כב) וַיִּכַּל לְדַבֵּר אֹתוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם:	(א) וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאַלְנֵי מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כַּחַם הַיּוֹם: (ב) וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה: (ג) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ: (ד) יָקַח נָא מֵעַט מִיָּם וְרִחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ: (ה) וְאָקְחָה פֶתַח לֶחֶם וְסַעְדּוּ לְבַבְכֶם אַחֵר תַּעֲבֹרוּ כִּי עַל כֵּן עָבַרְתֶּם עַל עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ... וַיֵּתֶן לִפְנֵיהֶם וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ: (ט) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךְ שָׂרָה אִשְׁתְּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל: (י) וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כַּעַת חַיָּה וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה אִשְׁתְּךָ וְשָׂרָה שְׂמַעְתָּ פֶתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרָיו: (יא) וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זָקְנִים בָּאִים בְּיָמִים חֲדָל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אַרְחַ כְּנָשִׁים: (יב) וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרֵי בְלִיתִי הִיָּתָה לִּי עֶדְנָה וְאֲדֹנָי זָקֵן: (יג) וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָהָם לְמָה זֶה צָחָקְךָ שָׂרָה לֵאמֹר הָאֵף אֲמַנָּם אֵלֶּד וְאֲנִי זָקְנָתִי: (יד) הִיפֹלָא מֵה' דָּבָר לְמוֹעֵד אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כַּעַת חַיָּה וְלִשְׂרָה בֶן: (טו) וַתִּכְחַשׁ שָׂרָה לֵאמֹר לֹא צָחָקְתִּי כִּי יִרְאָה וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צָחָקְתָּ: (טז) וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאַנְשִׁים וַיִּשְׁקְפוּ עַל פְּנֵי סֹדֶם וְאַבְרָהָם הִלָּךְ עִמָּם לְשִׁלְחָם: (יז) וְה' אָמַר הַמְכֶּסֶה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה...

4. בראשית פרק כא:

(א) וְה' פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר: (ב) וַתֵּהָר וַתֵּלֵד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לְזִקְנָיו לְמוֹעֵד אֲשֶׁר דִּבֶּר אֹתוֹ אֱלֹהִים: (ג) וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת שֵׁם בְּנוֹ הַנוֹלָד לוֹ אֲשֶׁר יִלְדָה לוֹ שָׂרָה יִצְחָק:

5. בכור שור בראשית פרק יח פסוק יז:

וה' אמר המכסה - היינו: וירא אליו ה' דקאמר לעיל.

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

6. אברבנאל בראשית פרק יח:

וירא אליו ה' באלוני ממרא וגומר. טעם המראה הזאת ותכליתה על דרך הפשט הוא להודיע לאברהם רשעת אנשי סדום וחטאתם והכליה המעוותת לבא עליהם ועל כל ערי הכנען כדי שילמד אברהם סגוריאיה עליהם להיותו אב הנכרים חומל וחונן כל אדם.

7. רש"י בראשית פרשת וירא פרק יח פסוק כב:

ואברהם עודנו עומד לפני ה' - והלא לא הלך לעמוד לפניו אלא הקדוש ברוך הוא בא אצלו ואמר לו (פסוק כ) זעקת סדום ועמורה כי רבה, והיה לו לכתוב וה' עודנו עומד לפני אברהם, אלא תיקון סופרים הוא זה (אשר הפכוהו ז"ל לכתוב כן):

8. שמות פרק יח, יד-טז:

(יד) וַיֵּרָא חֲתָן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לְעָם וַיֹּאמֶר מָה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לְעָם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבִדְדָךְ וְכָל הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן בָּקָר עַד עֶרֶב: (טו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹתְנֹו... כִּי יִהְיֶה לָהֶם דְּבַר בָּא אֵלַי וְשִׁפְטִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וְהוֹדַעְתִּי אֶת חֻקֵּי הָאֱלֹהִים וְאֶת תּוֹרֹתָיו:

9. יחזקאל פרק כא, ח:

וְאָמַרְתָּ לְאֲדָמָת יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר ה' הִנְנִי אֲלִיךָ וְהוֹצֵאתִי חֲרָבִי מִתְּעֵרָה וְהִכְרַתִּי מִמֶּךָ צִדִּיק וְרָשָׁע:

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכז עמוד א:

אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אור חין מהקבלת פני שכינה, דכתיב ויאמר (ה') +מסורת הש"ס: [אדני] + אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר וגו'. אמר רבי אלעזר: בא וראה, שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם: מדת בשר ודם - אין קטן יכול לומר לגדול המתן עד שאבא אצלך, ואילו בהקדוש ברוך הוא כתיב ויאמר (ה') +מסורת הש"ס: [אדני] + אם נא מצאתי וגו'.